

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS DEPARTAMENTAS**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO 8, 71¹ IR 80
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO (toliau – Projektas)
(TAP-17-82(2); TAIS NR. 16-13517(3))**

2017-03-13 Nr. NV-669

Vilnius

Projekto rengėjas: Teisingumo ministerija.

Projekto tikslas:

- lietuvių kalbos nesuprantantiems baudžiamojo proceso dalyviams suteikti platesnes teises į vertimą žodžiu ir raštu baudžiamojo proceso metu.

Dabartinė situacija: Baudžiamojo proceso kodekse yra įtvirtinta teisė lietuvių kalbos nemokantiems baudžiamojo proceso dalyviams naudotis vertėjo paslaugomis (žodžiu ir raštu), tačiau Europos Sąjungos vertinimu nacionalinis reguliavimas yra nepakankamas. Lietuvos atžvilgiu pradėta Europos Sąjungos teisės pažeidimo procedūra dėl 2010 m. spalio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2010/64/ES dėl teisės į vertimo žodžiu ir raštu paslaugas baudžiamajame procese (toliau – Direktyva) nuostatų netinkamo įgyvendinimo, todėl per du mėnesius nuo Europos Komisijos nuomonės gavimo (2016 m. lapkričio 18 d.) Lietuva įpareigojama imtis būtinų teisėkūros priemonių. Šių veiksmų nesiėmus, valstybei gali būti skiriamos finansinės baudos.

Projekto esmė: Baudžiamojo proceso kodekse siūloma įtvirtinti šias nuostatas:

- ikiteisminio tyrimo įstaigos, prokurorai ar teismai per įmanomai trumpiausią laiką įpareigojami nustatyti, ar baudžiamojo proceso dalyviai moka lietuvių kalbą, ar jiems yra būtina naudotis vertėjo pagalba.

- gynėjas su lietuvių kalbos nemokančiu proceso dalyviu baudžiamojo proceso metu privalo bendrauti suprantama kalba, o jeigu tai neįmanoma, turi būti užtikrintas jų bendravimo vertimas žodžiu.

- lietuvių kalbos nemokantiems proceso dalyviams raštu gali būti verčiami ne tik jiems įteikiami bylos dokumentai (ar jų dalys), bet ir kiti bylos dokumentai, kad baudžiamojo proceso dalyviai galėtų tinkamai pasinaudoti savo teisėmis.

Derinimas: Projektas be esminių prieštaravimų suderintas su Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Lietuvos advokatūra, Lietuvos Respublikos generaline prokuratūra, Europos teisės departamentu prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, Nacionaline teismų administracija, patikslintas pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės departamento pastabas, argumentai dėl neatsižvelgtos pastabos laikytini pagrįstais.

Atitiktis Vyriausybės programai: Projektas **nesusijęs** su septynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimu.

Dalykinio ir teisinio vertinimo išvada:

Įvertinę, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės departamento 2017 m. vasario 1 d. išvadoje Nr. NV-324 pateiktas pastabas ir pasiūlymus, patikslinto Projekto atitiktį įstatymams ir teisės technikos reikalavimams, **pastabų ir pasiūlymų neturime.**

Siūlome Projektą svarstyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės posėdžio **A dalyje**, siekiant detaliau pristatyti baudžiamojo įstatymo pakeitimus, kuriais nacionalinė teisė suderinama su Europos Sąjungos teisės reikalavimais.

Teisės departamento direktoriaus pavaduotojas

Aleksandr Radčenko

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 30, LT-01104 Vilnius,
tel. (8 5) 266 2984, faks. (8 5) 262 5940, el. p. rastine@tm.lt,
atsisk. sąskaita LT267044060000269484 AB SEB bankas, banko kodas 70440.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604955

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2017-03-08 Nr. (1.5.) **TAP-172**

DĖL ĮSTATYMO PROJEKTO PATEIKIMO

Teisingumo ministerija, įvertinusi Vyriausybės kanceliarijos Teisės departamento pateiktas pastabas (2017 m. vasario 1 d. pažyma Nr. NV-324), teikia patikslintą Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) 8, 71¹ ir 80 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Įstatymo projektas).

Įstatymo projektas parengtas, siekiant į Lietuvos nacionalinę teisę *tinkamai* perkelti 2010 m. spalio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2010/64/ES dėl teisės į vertimo žodžiu ir raštu paslaugas baudžiamajame procese (toliau – Direktyva 2010/64/ES) 2 straipsnio 2, 4 dalių ir 3 straipsnio 3, 6 dalių nuostatas. Europos Sąjungos Komisija (toliau – Komisija), įvertinusi, kokių mastu valstybės narės ėmėsi priemonių, būtinų Direktyvai 2010/64/ES įgyvendinti, *konstatavo*, kad esamas teisinis reguliavimas Lietuvoje *tik iš dalies atitinka* Direktyvoje 2010/64/ES 2 straipsnio 2, 4 dalyse ir 3 straipsnio 3, 6 dalyse keliamus reikalavimus ir dėl šios priežasties *pradėjo Europos Sąjungos teisės pažeidimo procedūrą* Nr. 2013/0406 dėl Direktyvos 2010/64/ES nuostatų netinkamo įgyvendinimo. Atsižvelgiant į tai, kad, Komisijos nuomone, Lietuva neįvykdė įsipareigojimų pagal Direktyvos 2010/64/ES 9 straipsnį, Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 258 straipsniu, 2016 m. lapkričio 17 d. oficialiai *pareiškė pagrįstą nuomonę* (Nr. C(2016)7368 final), skirtą Lietuvai *dėl Europos Sąjungos teisės pažeidimo procedūros* Nr. 2013/0406 dėl Direktyvos 2010/64/ES nuostatų netinkamo įgyvendinimo, kuria *Lietuva įpareigojama per du mėnesius* nuo Komisijos pagrįstos nuomonės gavimo dienos (t. y. per du mėnesius nuo 2016 m. lapkričio 18 d.) *imtis būtinų teisėkūros priemonių* (ir apie šias priemones informuoti Komisiją), reikalingų Direktyvos 2010/64/ES 2 straipsnio 2, 4 dalių ir 3 straipsnio 3, 6 dalių nuostatų visiškam įgyvendinimui. Priešingu atveju (t. y. Lietuvai *kiek įmanoma skubiau nepriėmus* būtinų teisės aktų pakeitimų), Komisija dėl Europos Sąjungos teisės pažeidimo *bus įgaliota kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą*, kuris, vadovaudamasis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 260 straipsnio 3 dalimi, *skirs baudas Lietuvai*.

Vadovaujantis Numatomos teisinio reguliavimo poveikio metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. spalio 16 d. nutarimo Nr. 1276 redakcija), 3 punktu, kuriame reglamentuojama, kad turi būti atliekamas prioritetinių teisėkūros iniciatyvų, įstatymų ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų projektų, teikiamų svarstyti Lietuvos Respublikos

Vyriausybei, numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas, kai numatoma reglamentuoti iki tol nereglamentuotus santykius, taip pat kai iš esmės keičiamas teisinis reguliavimas, Įstatymo projekto poveikio vertinimas nėra atliekamas.

Įstatymo projektas atitinka Septynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos programą, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XIII-82.

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

Įstatymų projektas paskelbtas Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų informacinės sistemos (TAIS) Projektų registravimo posistemyje.

Įstatymo projektas derintas su Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Lietuvos advokatūra, Lietuvos Respublikos generaline prokuratūra, Europos teisės departamentu prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos ir Nacionaline teismų administracija. Dėl institucijų pateiktų pastabų, į kurias nebuvo atsižvelgta, pridedama derinimo pažyma.

Įstatymo projektui buvo pateiktos keturios Vyriausybės kanceliarijos Teisės departamento pastabos. Atsižvelgiant į Vyriausybės kanceliarijos Teisės departamento pateiktas 1, 3 – 4 pastabas, teikiamas Įstatymo projektas buvo atitinkamai patikslintas. Dėl neatsižvelgtos Vyriausybės kanceliarijos Teisės departamento pastabos pridedama derinimo pažyma.

Įstatymo projektą parengė Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos Administracinės ir baudžiamosios justicijos departamento (direktorė Simona Mesonienė, tel. (8 5) 266 2873, el. p. simona.mesoniene@tm.lt) Baudžiamosios justicijos skyriaus (vedėjas Darius Mickevičius, tel. (8 5) 266 2966, el. p. darius.mickevicius@tm.lt) patarėjas Jevgenijus Kuzma (tel. (8 5) 266 2884, el. p. jevgenijus.kuzma@tm.lt).

PRIDEDAMA. 21 lapas.

Teisingumo ministrė

Milda Vainiutė

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO 8, 71¹ IR 80
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO PATEIKIMO
LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMUI**

2017 m.

d. Nr.

Vilnius

Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

1. Pritarti Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 8, 71¹ ir 80 straipsnių pakeitimo įstatymo projektui ir pateikti jį Lietuvos Respublikos Seimui.

2. Atsižvelgiant į tai, kad 2016 m. lapkričio 17 d. Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 258 straipsniu, pareiškė pagrįstą nuomonę, skirtą Lietuvai dėl Europos Sąjungos teisės pažeidimo procedūros Nr. 2013/0406 dėl 2010 m. spalio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2010/64/ES dėl teisės į vertimo žodžiu ir raštu paslaugas baudžiamajame procese (OL 2010 L 280, p. 1) netinkamo įgyvendinimo, prašyti Lietuvos Respublikos Seimą svarstyti šį įstatymo projektą skubos tvarka.

3. Įgalioti teisingumo ministrę Mildą Vainiutę, o jai negalint dalyvauti – teisingumo viceministrą Donatą Matuizą atstovauti Lietuvos Respublikos Vyriausybei svarstant nurodytą įstatymo projektą Lietuvos Respublikos Seime.

Ministras Pirmininkas

Teisingumo ministras

Administracinės ir baudžiamosios
justicijos departamento
direktoriaus pavaduotojas

Vainius Sarmavičius

2017-03-06

Teisingumo ministrė

Milda Vainiutė

2017-05-08

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO 8, 71¹ IR
80 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) 8, 71¹ ir 80 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas, siekiant į Lietuvos nacionalinę teisę *tinkamai* perkelti 2010 m. spalio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2010/64/ES dėl teisės į vertimo žodžiu ir raštu paslaugas baudžiamajame procese (toliau – Direktyva 2010/64/ES) 2 straipsnio 2, 4 dalių ir 3 straipsnio 3, 6 dalių nuostatas. Europos Sąjungos Komisija (toliau – Komisija), vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 258 straipsniu, 2016 m. lapkričio 17 d. oficialiai *pareiškė pagrįstą nuomonę* (Nr. C(2016)7368 final), skirtą Lietuvai *dėl Europos Sąjungos teisės pažeidimo procedūros* Nr. 2013/0406 dėl Direktyvos 2010/64/ES nuostatų neįgyvendinimo, kurioje konstatavo, kad esamas teisinis reguliavimas Lietuvoje *tik iš dalies atitinka* Direktyvos 2010/64/ES 2 straipsnio 2, 4 dalyse ir 3 straipsnio 3, 6 dalyse keliamus reikalavimus.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija (Administracinės ir baudžiamosios justicijos departamento (direktorė Simona Mesonienė, tel. (8 5) 266 2873, el. p. simona.mesoniene@tm.lt) Baudžiamosios justicijos skyriaus (vedėjas Darius Mickevičius, tel. (8 5) 266 2966, el. p. darius.mickevicius@tm.lt) patarėjas Jevgenijus Kuzma (tel. (8 5) 266 2884, el. p. jevgenijus.kuzma@tm.lt)).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

2010 m. spalio 20 d. buvo priimta Direktyva 2010/64/ES, kurios nuostatas valstybės narės buvo įpareigosios perkelti (priimant įstatymus ar kitus reikalingus teisės aktus) į nacionalinę teisę iki 2013 m. spalio 27 d., tokiu būdu užtikrinant Direktyvos 2010/64/ES nuostatų tinkamą įgyvendinimą Europos Sąjungoje. Siekiant užtikrinti Direktyvos 2010/64/ES nuostatų įgyvendinimą, Lietuvoje buvo atlikta Lietuvos nacionalinės teisės aktų sisteminė analizė, kurios dėka buvo prieita išvados, kad esamas teisinis reguliavimas Lietuvoje, įskaitant ir baudžiamojo proceso įstatymo nuostatas, atitinka Direktyvoje 2010/64/ES keliamus reikalavimus. Dėl šios priežasties jokie teisės aktai šiuo klausimu nebuvo keičiami ir 2013 m. lapkričio 26 d. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso priedo papildymo įstatymu Nr. XII-617 BPK priedas buvo papildytas nuoroda į Direktyvą 2010/64/ES, tokiu būdu konstatuojant Lietuvos baudžiamojo proceso įstatymo ir Direktyvos 2010/64/ES nuostatų suderinamumą.

Tuo tarpu Komisija, įvertinusi, kokių mastu valstybės narės ėmėsi priemonių, būtinų Direktyvai 2010/64/ES įgyvendinti, *konstatavo*, kad esamas teisinis reguliavimas Lietuvoje *tik iš dalies atitinka* Direktyvos 2010/64/ES 2 straipsnio 2, 4 dalyse ir 3 straipsnio 3, 6 dalyse keliamus reikalavimus ir dėl šios priežasties *pradėjo Europos Sąjungos teisės pažeidimo procedūrą* Nr. 2013/0406 dėl Direktyvos 2010/64/ES nuostatų netinkamo įgyvendinimo. Atitinkamai, Lietuva, reaguodama į minėtą Komisijos poziciją, pateikė Komisijai (2014 m. sausio 17 d. Lietuvos Respublikos nuolatinės atstovybės Europos Sąjungoje raštu Nr. 1-39 (7R-397)) papildomus argumentus ir kitą su Direktyvos 2010/64/ES 2 straipsnio 2, 4 dalių ir 3 straipsnio 3, 6 dalių nuostatų įgyvendinimu susijusią informaciją, pagrindžiančią minėtų Direktyvos 2010/64/ES nuostatų tinkamą perkėlimą į Lietuvos nacionalinę teisę. Išanalizavusi pateiktą papildomą medžiagą, *Komisija padarė galutinę išvadą*, kad Lietuvos nurodytomis nacionalinėmis įgyvendinimo priemonėmis aukščiau nurodytos *Direktyvos 2010/64/ES nuostatos nėra perkeltos bei tinkamai įgyvendintos* ir 2016 m. lapkričio 17 d., vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos

veikimo 258 straipsniu, pareiškė *pagrįstą nuomonę* (Nr. C(2016)7368 final) dėl Europos Sąjungos teisės pažeidimo procedūros Nr. 2013/0406 dėl Direktyvos 2010/64/ES nuostatų *netinkamo įgyvendinimo Lietuvoje*, kuria *Lietuva įpareigojama per du mėnesius* nuo Komisijos pagrįstos nuomonės gavimo dienos (t. y. per du mėnesius nuo 2016 m. lapkričio 18 d.) *imtis būtinų teisėkūros priemonių* (ir apie šias priemones informuoti Komisiją), reikalingų Direktyvos 2010/64/ES 2 straipsnio 2, 4 dalių ir 3 straipsnio 3, 6 dalių nuostatų visiškam įgyvendinimui. Priešingu atveju (t. y. Lietuvai kiek įmanoma skubiau *nepriėmus* būtinų teisės aktų pakeitimų), Komisija dėl Europos Sąjungos teisės pažeidimo *bus įgaliota kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą*, kuris, vadovaudamasis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 260 straipsnio 3 dalimi, *skirs finansines baudas Lietuvai*.

2016 m. lapkričio 17 d. Komisijos pagrįstoje nuomonėje (taip pat neformalių konsultacijų su Komisijos atstovais pagalba) *identifikuotos šios esamo teisinio reguliavimo taisytinės spragos*, užkertančios kelią Direktyvos 2010/64/ES nuostatų visiškam įgyvendinimui:

1. Pažymėtina, kad, vadovaujantis Direktyvos 2010/64/ES 2 straipsnio 2 dalies nuostatomis, įtariamųjų ar kaltinamųjų bendravimas su savo gynėju baudžiamojo proceso metu turėtų būti verčiamas žodžiu. Kartu Direktyvos 2010/64/ES preambulės 19 punktas papildomai paaiškina, kad, įtariamiesiems ar kaltinamiesiems turėtų būti suteikta galimybė, *inter alia*, paaiškinti jų gynėjui (verčiant tokį bendravimą) savo įvykių versiją, nurodyti pareiškimus, su kuriais jie nesutinka, ir supažindinti savo gynėją su bet kuriais faktais, kurie turėtų būti panaudoti jų gynybai. Taip pat Direktyvos 2010/64/ES preambulės 20 punkte nurodoma, kad, siekiant sudaryti galimybes tinkamai pasirengti gynybai, proceso kalbos nemokančių įtariamųjų ar kaltinamųjų ir jų gynėjo bendravimas, susijęs su bet kokia baudžiamojo proceso metu atlikta šių asmenų apklausa, vykusi (bent kuriuo) teismo posėdžiu ar su atitinkamų įvairaus pobūdžio skundų, prašymu ar pan. procesinių dokumentų teikimu arba kitais panašaus pobūdžio procesiniais veiksmais taip pat turėtų būti verčiamas žodžiu. Pabrėžtina ir tai, *kad pavyzdinis minėto bendravimo vertimo atvejų sąrašas Direktyvoje 2010/64/ES paliekamas atviras*, nurodant, kad turi būti užtikrintas vertimas ir bet kuriais „kitais [panašaus pobūdžio] procesiniais reikalavimais [prašymais/atvejais]“ (*“other procedural applications”*). Atsižvelgiant į minėtus Direktyvos 2010/64/ES reikalavimus, Komisijos pagrįstoje nuomonėje pažymima, kad Lietuvos nacionalinės teisės nuostatos, įskaitant BPK 8 straipsnį, *nėra pakankamos*, siekiant konstatuoti Lietuvos nacionalinio teisinio reguliavimo atitikmenį Direktyvos 2010/64/ES 2 straipsnio 2 dalies reikalavimams ir dėl šios priežasties, Komisijos nuomone, *yra būtini baudžiamojo proceso įstatymo pakeitimai, įtvirtinant pastarajame bendrą normą, garantuojančią (ir atitinkamai įpareigojančią), kad įtariamąjo ar kaltinamojo bendravimas su jų gynėju baudžiamojo proceso metu būtų verčiamas žodžiu*.

2. Direktyvos 2010/64/ES 2 straipsnio 4 dalies nuostatos įpareigoja valstybes narės užtikrinti, kad nacionalinės teisės aktuose būtų *aiškiai įtvirtinta valstybės narės pareiga* pagal egzistuojančias vidaus procedūras ar mechanizmus *nustatyti ar įtariamieji/kaltinamieji moka baudžiamojo proceso kalbą* ir ar tam, kad minėti asmenys tinkamai pasinaudotų savo teisėmis ar suprastų vykstantį baudžiamąjį procesą, jiems baudžiamojo proceso metu yra būtina naudotis vertėjo pagalba. Atitinkamai, Direktyvos 2010/64/ES 2 straipsnio 1 dalyje nurodoma, kad valstybės narės kompetentingoms institucijoms nustačius, kad įtariamasis/kaltinamasis nemoka proceso kalbos, jam nedelsiant (be nepagrįsto delsimo) būtų užtikrinama teisė naudotis vertėjo paslaugomis. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Komisijos pagrįstoje nuomonėje esamas teisinis reguliavimas Lietuvoje aptariamuoju aspektu *vertintinas kaip nepakankamas* ir, siekiant tinkamai įgyvendinti Direktyvos 2010/64/ES 2 straipsnio 4 dalies nuostatas, Komisijos nuomone, *BPK yra būtina sukurti bendrą visiems (BPK 8 straipsnyje nurodytiems) atvejams pritaikomą nuostatą, įpareigojančią valstybės narės teisėsaugos ar teismines institucijas baudžiamojo proceso metu be nepagrįsto delsimo nustatyti ar įtariamasis/kaltinamasis moka proceso kalbą* ir ar tam, kad proceso dalyvis suprastų vykstantį baudžiamąjį procesą, jam proceso metu yra būtina naudotis vertėjo pagalba.

3. Direktyvos 2010/64/ES 3 straipsnio 1 dalies nuostatos nurodo, kad valstybės narės užtikrina, kad įtariamiesiems arba kaltinamiesiems, kurie nesupranta baudžiamojo proceso kalbos,

per protingą laikotarpį būtų *raštu išversti visi esminiai dokumentai*. Direktyvos 2010/64/ES 3 straipsnio 2 dalyje papildomai paaiškinama, kad *esminiams dokumentams priskiriami* visi sprendimai, kuriais asmeniui atimama laisvė, visi kaltinimai arba kaltinamieji aktai ir visi teismo sprendimai. Lyginamoji baudžiamojo proceso įstatymo (ypač BPK 8 straipsnio 3 dalies) ir Direktyvos 2010/64/ES 3 straipsnio 1 – 2 dalių nuostatų analizė leidžia daryti išvadą, kad baudžiamojo proceso įstatymo nuostatos šiuo aspektu visiškai (ir net platesne apimtimi) įgyvendina minėtus Direktyvos 2010/64/ES reikalavimus, kadangi užtikrina ne tik Direktyvos 2010/64/ES 3 straipsnio 2 dalyje nurodytų esminių dokumentų vertimą raštu, tačiau įpareigoja išversti raštu ir visus kitus bylos dokumentus, kurie BPK nustatytais atvejais *įteikiami* įtariamajam/kaltinamajam.

Visgi aptariamuoju aspektu pažymėtina ir tai, kad Direktyvos 2010/64/ES 3 straipsnio 3 dalies nuostatos įpareigoja valstybės nares *baudžiamojo proceso įstatyme įtvirtinti mechanizmą (galimybę)*, įgalinantį teisėsaugos ar teisminės institucijoms baudžiamojo proceso metu kiekvienu atskiru konkrečiu atveju *nuspręsti ar bet kurio kito bylos dokumento vertimas raštu konkrečiu atveju yra būtinas ir atitinkamai turi būti daromas* tam, kad įtariamasis ar kaltinamasis tinkamai pasinaudotų savo teisėmis arba suprastų vykstantį baudžiamąjį procesą, t. y. nuspręsti ar bet kuris kitas bylos dokumentas konkrečiu atveju *taip pat laikytinas esminiu* Direktyvos 2010/64/ES 3 straipsnio prasme. Papildomai Direktyvos 2010/64/ES 3 straipsnio 5 dalis suteikia įtariamiesiems ar kaltinamiesiems teisę, vadovaujantis nacionalinės teisės nustatytais procedūromis, *ginčyti* atitinkamą teisėsaugos ar teisminės institucijos sprendimą, kad konkrečių bylos dokumentų ar jų dalių vertimas nebūtinas. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Komisijos pagrįstoje nuomonėje daroma išvada, kad *BPK 8 straipsnis nėra visiškai suderintas* su Direktyvos 2010/64/ES 3 straipsnio 3 dalies (ir atitinkamai 3 straipsnio 5 dalies) nuostatomis, kadangi minėtoje baudžiamojo proceso įstatymo normoje *nėra įtvirtinta jokių nuostatų*, įgalinančių teisėsaugos ar teisminės institucijoms baudžiamojo proceso metu atskiru atveju spręsti dėl bet kurio kito bylos dokumento vertimo raštu būtinumo ir tikslingumo (atitinkamai *nenumatyta* ir tokių galimų sprendimų apskundimo galimybė).

4. Direktyvos 2010/64/ES 3 straipsnio 6 dalies nuostatos įpareigoja Europos arešto orderį *vykdančiosios valstybės narės* kompetentingas valdžios institucijas *visiems asmenims*, kurių atžvilgiu vykdomas perdavimo Europos arešto orderį procesas ir kurie nesupranta kalbos, kuria parengtas Europos arešto orderis arba į kurią pastarasis Europos arešto orderį išdavusios valstybės yra išverstas, *pateikti raštišką tokio Europos arešto orderio vertimą*. Įvertinus BPK 8 straipsnio nuostatas bei nuostatas, susijusias su asmens perdavimu pagal Europos arešto orderį (BPK 69¹ – 76 straipsniai), Komisijos pateiktoje pagrįstoje nuomonėje dėl Direktyvos 2010/64/ES 3 straipsnio 6 dalies nuostatų netinkamo įgyvendinimo konstatuota, kad baudžiamojo proceso įstatyme nuostatų, leidžiančių konstatuoti Direktyvos 2010/64/ES 3 straipsnio 6 dalies nuostatų tinkamą įgyvendinimą Lietuvoje, nėra.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

1. Siekiant tinkamai įgyvendinti Direktyvos 2010/64/ES 2 straipsnio 2 dalies (ir Komisijos pagrįstos nuomonės) reikalavimus, Įstatymo projekto 1 straipsniu BPK 8 straipsnio 4 dalyje yra siūloma aiškiai nurodyti, kad gynėjas su lietuvių kalbos nemokančiu įtariamuoju, kaltinamuoju, nuteistuoju ar išteisintuoju vykstančio baudžiamojo proceso metu privalo bendrauti jiems suprantama kalba, o jeigu tai neįmanoma, turi būti užtikrintas jų bendravimo vertimas žodžiu. Atitinkamai, vadovaujantis BPK 103 straipsnio nuostatomis, vertėjams išmokami pinigai už gynėjo ir proceso kalbos nemokančio įtariamąjo, kaltinamojo, nuteistojo ar išteisintojo bendravimo vertimą žodžiu, kaip kitos tokio pobūdžio išlaidos (t. y. susijusios su vertėjų paslaugomis baudžiamajame procese), būtų priskiriamos prie proceso išlaidų, kurių nebūtų įmanoma (BPK 105 straipsnio 1 dalis) išieškoti iš nuteistojo ir kurios savo ruožtu būtų atlyginamos iš ikiteisminio tyrimo įstaigų, prokuratūros ar teismo lėšų, vadovaujantis šiuo metu galiojančia tokių išlaidų atlyginimo tvarka (BPK 104 straipsnis). Aptariamuoju aspektu pastebėtina, kad visi šio klausimo aspektai, kiek tai susiję su nemokama valstybės garantuojama teisine pagalba ir jos teikimu, yra tinkamai sureguliuoti

Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatyme (14, 18 straipsniai), todėl pastarojo pakeitimai, siekiant įgyvendinti Direktyvos 2010/64/ES 2 straipsnio 2 dalies nuostatas, nėra reikalingi.

Taip pat, siekiant užtikrinti tinkamą Direktyvos 2010/64/ES 2 straipsnio 2 dalies nuostatų įgyvendinimą (ir sklaidų praktinį veikimą), kuris savo ruožtu būtų tinkamai suderintas ir įtariamojo/kaltinamojo ir gynėjo bendravimo konfidencialumo apsaugos užtikrinimo garantijomis, bei atsižvelgiant į Įstatymo projektu siūlomas BPK 8 straipsnio 4 dalies nuostatas, Įstatymo projekto 3 straipsnyje taip pat siūloma atitinkamai tikslinti ir BPK 80 straipsnio 3 punktą.

2. Atsižvelgiant į Direktyvos 2010/64/ES 2 straipsnio 4 dalies nuostatas (ir Komisijos pagrįstos nuomonės reikalavimus), Įstatymo projekto 1 straipsniu siūlomoje BPK 8 straipsnio naujoje 2 dalyje yra atskirai įtvirtinama visiems (BPK 8 straipsnio nurodytiems) atvejams pritaikoma bendra nuostata, įpareigojanti ikiteisminio tyrimo įstaigas, prokurorą ar teisimą baudžiamojo proceso metu be nepagrįsto delsimo (t. y. per įmanomai trumpiausią laiką) nustatyti ar baudžiamojo proceso dalyviai moka lietuvių kalbą ir ar tam, kad atitinkamas proceso dalyvis suprastų vykstantį baudžiamąjį procesą, jam proceso metu yra būtina naudotis vertėjo pagalba. Nustačius, kad baudžiamojo proceso dalyvis nemoka proceso kalbos, jam būtų nedelsiant turėtų būti užtikrinama teisė naudotis vertėjo paslaugomis ir teisė į bylos dokumentų vertimą raštu BPK nustatyta tvarka.

3. Įstatymo projekto 1 straipsniu, siekiant tinkamai suderinti baudžiamojo proceso įstatymo nuostatas su Direktyvos 2010/64/ES 3 straipsnio 3 dalies (kartu su 3 straipsnio 5 dalies) reikalavimais, baudžiamojo proceso įstatyme, t. y. BPK 8 straipsnio 5 dalyje, yra siūloma tinkamai įtvirtinti ir aiškiai apibrėžti Direktyvos 2010/64/ES 3 straipsnio 3 dalyje nurodytą mechanizmą. Įstatymo projektu siūlomas mechanizmas suteiks ikiteisminio tyrimo pareigūnui, prokurorui ar teismui galimybę baudžiamojo proceso metu kiekvienu konkrečiu atveju (įtariamajam, kaltinamajam, nuteistajam ar išteisintajam pateikus motyvuotą prašymą) nuspręsti ir dėl kitų nei BPK 8 straipsnio 3 dalyje nurodytų bylos dokumentų (su kuriais šie asmenys BPK nustatyta tvarka turi teisę susipažinti) ar jų dalių vertimo raštu į minėtų asmenų gimtąją kalbą arba į kitą kalbą, kurią jie moka (t. y. nuspręsti ar bet kuris kitas bylos dokumentas konkrečiu atveju taip pat laikytinas esminiu Direktyvos 2010/64/ES 3 straipsnio prasme). Tokius prašymus minėti proceso dalyviai galėtų būti tenkinamas tais atvejais, jeigu šių papildomų dokumentų ar jų dalių vertimas raštu būtų būtinas tam, kad minėti asmenys tinkamai pasinaudotų savo teisėmis arba suprastų vykstantį baudžiamąjį procesą. Šiuos prašymus ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas išnagrinėja ir sprendžiamu motyvuotu nutarimu ar nutartimi, kurie savo ruožtu, įgyvendinant Direktyvos 2010/64/ES 3 straipsnio 5 dalies reikalavimus, galėtų būti skundžiami BPK nurodytais bendraisiais ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro nutarimų ar tesimų nutarčių apskundimo pagrindais.

4. Vadovaujantis Direktyvos 2010/64/ES 3 straipsnio 6 dalies nuostatomis (ir Komisijos pagrįstos nuomonės nurodymais), Įstatymo projekto 2 straipsniu keičiamame BPK 71¹ straipsnyje įtvirtinama taisyklė, vadovaujantis kuria, pagal išduotą Europos arešto orderį perduodamam asmeniui, nesuprantančiam kalbos, kuria yra parengtas arba į kurią Europos arešto orderį išdavusios valstybės yra išverstas Europos arešto orderis, minėtas orderis turėtų būti raštu išverstas į šio asmens gimtąją kalbą arba į kitą kalbą, kurią jis moka. Atsižvelgiant į tai, kad Direktyvos 2010/64/ES 3 straipsnio 7 dalies nuostatos suteikia galimybes numatyti ribotas išimtis iš Direktyvos 2010/64/ES 3 straipsnio 6 dalyje įtvirtintos bendrosios taisyklės, *jeigu tuo nedaromas neigiamas poveikis proceso teisingumui*, bei vadovaujantis BPK jau vartojamomis formuluočėmis (pvz., BPK 229, 276 straipsniuose), keičiamame BPK 71¹ straipsnyje papildomai nurodoma, kad asmeniui, dėl kurio išduotas Europos arešto orderis, sutikus, gali būti užtikrintas Europos arešto orderio vertimas žodžiu, jeigu tai neprieštarauja teisingumo interesams.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru

dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Numatoma, kad Įstatymo projektas neturės neigiamų pasekmių, kadangi jo nuostatomis siekiama užtikrinti baudžiamojo proceso įstatymo ir Direktyvos 2010/64/ES 2 straipsnio 2, 4 dalių ir 3 straipsnio 3, 6 dalių nuostatų (kurios nėra iki galo perkeltos į nacionalinę teisę) įgyvendinimą ir tokiu būdu nutraukti Komisijos pradėtą Europos Sąjungos teisės pažeidimo procedūrą Nr. 2013/0406.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymo projekto priėmimas įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo projekto priėmimas įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Įstatymo projektą, kitų teisės aktų priimti, keisti ar pripažinti negaliojančiais nereikės.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų. Įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir yra suderintas su Europos Sąjungos teisės aktais (*perkelia Direktyvos 2010/64/ES nuostatas į Lietuvos nacionalinę teisę*).

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Įstatymo projektui įgyvendinti nereikės įgyvendinamųjų teisės aktų.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Neperkėlus Direktyvos 2010/64/ES nuostatų į Lietuvos nacionalinę teisę, Komisija dėl Europos Sąjungos teisės pažeidimo *bus įgaliota kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą*, kuris, vadovaudamasis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 260 straipsnio 3 dalimi, *skirs baudas Lietuvai*. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas, remdamasis tuo, kad Lietuva neįvykdė savo pareigos perkelti Direktyvos 2010/64/ES nuostatas į nacionalinę teisę, gali nurodyti vienkartinės sumos arba periodinės baudos mokėjimo dydį, kurį jis pagal aplinkybes laikys tinkamu ir pagrįstu. *Tokiu atveju Lietuvos valstybės biudžetas patirtų didelių finansinių nuostolių*.

Atitinkamai, Įstatymo projektu *tinkamai įvykdžius* Komisijos reikalavimus, nurodytus pagrįstoje nuomonėje Nr. C(2016)7368 final, *Komisija priimtų sprendimą nutraukti* Europos Sąjungos teisės pažeidimo procedūrą Nr. 2013/0406. Tokiu būdu *bus išvengta* galimų didelių finansinių baudų dėl reikalavimų, nurodytų Komisijos pagrįstoje nuomonėje, nevykdymo ar

netinkamo įvykdymo bei atitinkamai bus išvengta galimų neigiamų pasekmių Lietuvos valstybės biudžetui.

Kartu Įstatymo projektu siūlomiems pakeitimams, susijusiems su atitinkamu baudžiamojo proceso dalyvių teisės naudotis vertėjo paslaugomis baudžiamojo proceso metu praplėtimu (ir atitinkamai susijusiems su vertėjų papildomų paslaugų ir darbo apmokėjimu baudžiamajame procese), įgyvendinti ikiteisminio tyrimo įstaigoms, prokuratūrai ar teismams galimai reikės papildomų valstybės biudžeto lėšų minėtoms proceso išlaidoms padengti. Šiuo metu aiškiai nurodyti ikiteisminio tyrimo įstaigoms, prokuratūrai ar teismams galimai reikalingų papildomų lėšų poreikį nėra įmanoma. Vidaus reikalų ministerijos preliminariai nurodė kad, priėmus Įstatymo projektą, būtina iš valstybės biudžeto policijos įstaigoms skirti papildomą ne mažesnę nei 500 000 eurų metinį finansavimą (2016 m. policijos įstaigų išlaidos už suteiktas vertimo paslaugas siekė 337 800 eurų). Kitos institucijos (Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra ir Nacionalinė teismų administracija) preliminarai papildomų valstybės biudžeto lėšų poreikio nenurodė.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymo projektas derintas su Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Europos teisės departamentu prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, Lietuvos Respublikos generaline prokuratūra, Lietuvos advokatūra ir Nacionaline teismų administracija.

14. Įstatymo projekto reikšminiai žodžiai

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną *Eurovoc*: „Baudžiamojo proceso kodeksas“, „įtariamasis“, „kaltinamasis“, „gynėjas“, „vertėjas“, „proceso išlaidos“, „Europos arešto orderis“, „Europos Sąjunga“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

Teisingumo ministrė

Milda Vainiūtė

2017-05-08

11

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO 8, 71¹ IR 80 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ISTATYMAS**

2017 m.

d. Nr.

Vilnius

1 straipsnis. 8 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 8 straipsnį ir jį išdėstyti taip:

„8 straipsnis. Proceso kalba

1. Lietuvos Respublikoje baudžiamasis procesas vyksta valstybine kalba.
2. Ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas per įmanomai trumpiausią laiką privalo nustatyti, ar baudžiamojo proceso dalyvis moka lietuvių kalbą ir ar tam, kad jis tinkamai pasinaudotų savo teisėmis arba suprastų vykstantį baudžiamąjį procesą, jam baudžiamojo proceso metu būtina naudotis vertėjo paslaugomis.
3. Lietuvių kalbos nemokantiems baudžiamojo proceso dalyviams užtikrinama teisė daryti pareiškimus, duoti parodymus ir paaiškinimus, paduoti prašymus ir skundus, kalbėti teisme gimtąja kalba arba kita kalba, kurią jie moka. Visais šiais atvejais, taip pat susipažindami su bylos medžiaga proceso dalyviai turi teisę naudotis vertėjo paslaugomis šio Kodekso nustatyta tvarka.
4. Gynėjas su lietuvių kalbos nemokančiu įtariamuoju, kaltinamuoju, nuteistuoju ar išteisintuoju vykstančio baudžiamojo proceso metu privalo bendrauti jiems suprantama kalba, o jeigu tai neįmanoma, turi būti užtikrintas jų bendravimo vertimas žodžiu.
5. Bylos dokumentai, kurie šio Kodekso nustatytais atvejais įteikiami įtariamajam, kaltinamajam ar nuteistajam, taip pat kitiems proceso dalyviams, turi būti raštu išversti į jų gimtąją kalbą arba į kitą kalbą, kurią jie moka. Lietuvių kalbos nemokantis įtariamasis, kaltinamasis, nuteistasis, išteisintasis ar jų gynėjas turi teisę ikiteisminio tyrimo pareigūnui, prokurorui ar teismui pateikti motyvuotą prašymą ir dėl kitų nei šioje dalyje nurodytų bylos dokumentų, su kuriais šio Kodekso nustatyta tvarka jis turi teisę susipažinti, ar jų dalių vertimo raštu į jų gimtąją kalbą arba į kitą kalbą, kurią jie moka. Toks prašymas gali būti tenkinamas tik tais atvejais, jeigu šių dokumentų ar jų dalių vertimas yra būtinas tam, kad įtariamasis, kaltinamasis, nuteistasis ar išteisintasis tinkamai pasinaudotų savo teisėmis arba suprastų vykstantį baudžiamąjį procesą. Šį prašymą ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas ne vėliau kaip per penkias dienas nuo jo gavimo dienos išnagrinėja ir išsprendžia motyvuotu nutarimu ar nutartimi, kurie gali būti skundžiami šio Kodekso nustatyta tvarka.
6. Lietuvių kalbos nemokančiam nuo nusikalstamos veikos nukentėjusiam asmeniui ar jo atstovui užtikrinama teisė paduoti skundą ar pareiškimą dėl nusikalstamos veikos gimtąja kalba arba kita kalba, kurią jie moka, arba užtikrinama teisė naudotis vertėjo paslaugomis pateikiant skundą žodžiu.“

2 straipsnis. 71¹ straipsnio pakeitimas

1. Papildyti 71¹ straipsnį nauja 2 dalimi:

- „2. Jeigu asmuo, dėl kurio išduotas Europos arešto orderis, nesupranta kalbos, kuria yra parengtas arba į kurią Europos arešto orderį išdavusios valstybės yra išverstas Europos arešto orderis, Europos arešto orderis turi būti raštu išverstas į šio asmens gimtąją kalbą arba į kitą kalbą, kurią jis moka. Asmeniui, dėl kurio išduotas Europos arešto orderis, sutikus, gali būti užtikrintas Europos arešto orderio vertimas žodžiu, jeigu tai neprieštarauja teisingumo interesams.“
2. Buvusias 71¹ straipsnio 2–8 dalis laikyti atitinkamai 3–9 dalimis.

3 straipsnis. 80 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 80 straipsnio 3 punktą ir jį išdėstyti taip:

„3) įtariamojo, kaltinamojo, išteisintojo ar nuteistojo gynėjas, nukentėjusiojo, civilinio ieškovo, civilinio atsakovo atstovai – dėl aplinkybių, kurias jie sužinojo atlikdami gynėjo arba atstovo pareigas, taip pat vertėjas – dėl aplinkybių, kurias jis sužinojo atlikdamas vertėjo pareigas pagal šio Kodekso 8 straipsnio 4 dalies nuostatas;“.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentas

Administracinės ir baudžiamosios
justicijos departamento
direktoriaus pavaduotojas

Vainius Samnavičius

20170306

Teisingumo ministrė

Milda Vainiūtė

2017-03-08

LIETUVOS RESPUBLIKOS
BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO 8, 71¹ IR 80 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMAS

2017 m.

d. Nr.

Vilnius

1 straipsnis. 8 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 8 straipsnį ir jį išdėstyti taip:

„8 straipsnis. Proceso kalba

1. Lietuvos Respublikoje baudžiamasis procesas vyksta valstybine kalba.

2. Ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas per įmanomai trumpiausią laiką privalo nustatyti, ar baudžiamojame proceso dalyvis moka lietuvių kalbą ir ar tam, kad jis tinkamai pasinaudotų savo teisėmis arba suprastų vykstantį baudžiamąjį procesą, jam baudžiamojame proceso metu būtina naudotis vertėjo paslaugomis.

~~2-3.~~ 3. Lietuvių kalbos nemokantiems baudžiamojame proceso dalyviams užtikrinama teisė daryti pareiškimus, duoti parodymus ir paaiškinimus, paduoti prašymus ir skundus, kalbėti teisme gimtąja kalba arba kita kalba, kurią jie moka. Visais šiais atvejais, taip pat susipažindami su bylos medžiaga proceso dalyviai turi teisę naudotis vertėjo paslaugomis šio Kodekso nustatyta tvarka.

4. Gynėjas su lietuvių kalbos nemokančiu įtariamuoju, kaltinamuoju, nuteistuoju ar išteisintuoju vykstančio baudžiamojame proceso metu privalo bendrauti jiems suprantama kalba, o jeigu tai neįmanoma, turi būti užtikrintas jų bendravimo vertimas žodžiu.

~~3-5.~~ 5. Bylos dokumentai, kurie šio Kodekso nustatytais atvejais įteikiami įtariamajam, kaltinamajam ar nuteistajam, taip pat kitiems proceso dalyviams, turi būti raštu išversti į jų gimtąją kalbą arba į kitą kalbą, kurią jie moka. **Lietuvių kalbos nemokantis įtariamasis, kaltinamasis, nuteistasis, išteisintasis ar jų gynėjas turi teisę ikiteisminio tyrimo pareigūnui, prokurorui ar teismui pateikti motyvuotą prašymą ir dėl kitų nei šioje dalyje nurodytų bylos dokumentų, su kuriais šio Kodekso nustatyta tvarka jis turi teisę susipažinti, ar jų dalių vertimo raštu į jų gimtąją kalbą arba į kitą kalbą, kurią jie moka. Toks prašymas gali būti tenkinamas tik tais atvejais, jeigu šių dokumentų ar jų dalių vertimas yra būtinas tam, kad įtariamasis, kaltinamasis, nuteistasis ar išteisintasis tinkamai pasinaudotų savo teisėmis arba suprastų vykstantį baudžiamąjį procesą. Šį prašymą ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas ne vėliau kaip per penkias dienas nuo jo gavimo dienos išnagrinėja ir išsprendžia motyvuotu nutarimu ar nutartimi, kurie gali būti skundžiami šio Kodekso nustatyta tvarka.**

4-6. 6. Lietuvių kalbos nemokančiam nuo nusikalstamos veikos nukentėjusiam asmeniui ar jo atstovui užtikrinama teisė paduoti skundą ar pareiškimą dėl nusikalstamos veikos gimtąja kalba arba kita kalba, kurią jie moka, arba užtikrinama teisė naudotis vertėjo paslaugomis pateikiant skundą žodžiu.“

2 straipsnis. 71¹ straipsnio pakeitimas

1. Papildyti 71¹ straipsnį nauja 2 dalimi:

„2. Jeigu asmuo, dėl kurio išduotas Europos arešto orderis, nesupranta kalbos, kuria yra parengtas arba į kurią Europos arešto orderį išdavusios valstybės yra išverstas Europos arešto orderis, Europos arešto orderis turi būti raštu išverstas į šio asmens gimtąją kalbą arba į kitą kalbą, kurią jis moka. Asmeniui, dėl kurio išduotas Europos arešto orderis, sutikus, gali būti užtikrintas Europos arešto orderio vertimas žodžiu, jeigu tai neprieštarauja teisingumo interesams.“

2. Buvusias 71¹ straipsnio 2–8 dalis laikyti atitinkamai 3–9 dalimis.

3 straipsnis. 80 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 80 straipsnio 3 punktą ir jį išdėstyti taip:

„3) įtariamąjo, kaltinamojo, išteisintojo ar nuteistojo gynėjas, nukentėjusiojo, civilinio ieškovo, civilinio atsakovo atstovai – dėl aplinkybių, kurias jie sužinojo atlikdami gynėjo arba atstovo pareigas, **taip pat vertėjas – dėl aplinkybių, kurias jis sužinojo atlikdamas vertėjo pareigas pagal šio Kodekso 8 straipsnio 4 dalies nuostatas**;“.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentas

Teisingumo ministrė

Milda Vainutė
2017-03-08

15

**DIREKTYVOS 2010/64/ES 2 STRAIPSNIO 2, 4 DALIŲ BEI 3 STRAIPSNIO 3, 6 DALIŲ IR LIETUVOS RESPUBLIKOS NACIONALINIŲ
TEISĖS AKTŲ ATITIKTIES LENTELĖ**

<p>2010 m. spalio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/64/ES dėl teisės į vertimo žodžiu ir raštu paslaugas baudžiamajame procese</p>	<p>Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 8, 71¹ ir 80 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – BPK projektas)</p> <p>Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas, patvirtintas 2002 m. kovo 14 d. įstatymu Nr. IX-785 (suvestinė redakcija nuo 2016-06-28) (toliau – BPK)</p> <p>2000 m. kovo 28 d. Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymas Nr. VIII-1591 (toliau – VGTPI)</p>	<p>Europos Sąjungos teisės akto perkėlimo (įgyvendinimo) lygis (visiškas, dalinis)</p>
<p align="center"><i>2 straipsnis</i></p> <p>Teisė į vertimo žodžiu paslaugas</p> <p>2. Valstybės narės užtikrina, kad, jeigu tai būtina teisingam procesui apsaugoti, įtariamųjų ar kaltinamųjų asmenų ir jų gynėjo bendravimas, tiesiogiai susijęs su bet kokia proceso metu atlikta apklausa ar posėdžiu davimu arba su skundo įteikimu ar kitais procesiniais reikalavimais, būtų verčiamas žodžiu.</p>	<p>BPK projektas</p> <p>Pakeisti 8 straipsnį ir jį išdėstyti taip:</p> <p>„8 straipsnis. Proceso kalba</p> <p>1. Lietuvos Respublikoje baudžiamasis procesas vyksta valstybine kalba.</p> <p>2. Ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas per įmanomai trumpiausią laiką privalo nustatyti, ar baudžiamojo proceso dalyvis moka lietuvių kalbą ir ar tam, kad jis tinkamai pasinaudotų savo teisėmis arba suprastų vykstantį baudžiamąjį procesą, jam baudžiamojo proceso metu būtina naudotis vertėjo paslaugomis.</p> <p>3. Lietuvių kalbos nemokantiems baudžiamojo proceso dalyviams užtikrinama teisė daryti pareiškimus, duoti parodymus ir paaiškinimus, paduoti prašymus ir skundus, kalbėti teisme gimtąja kalba arba kita kalba, kurią jie moka. Visais šiais atvejais, taip pat susipažindami su bylos medžiaga proceso dalyviai turi teisę naudotis vertėjo paslaugomis šio Kodekso nustatyta tvarka.</p> <p><u>4. Gynėjas su lietuvių kalbos nemokančiu įtariamuoju, kaltinamuoju, nuteistuoju ar išteisintuoju vykstančio baudžiamojo proceso metu privalo bendrauti jiems suprantama kalba, o jeigu tai neįmanoma, turi būti užtikrintas jų bendravimo vertimas žodžiu.</u></p> <p>5. Bylos dokumentai, kurie šio Kodekso nustatytais atvejais įteikiami įtariamajam, kaltinamajam ar nuteistajam, taip pat kitiems proceso dalyviams, turi būti raštu išversti į jų gimtąją kalbą arba į kitą kalbą, kurią jie moka. Lietuvių kalbos nemokantis įtariamasis, kaltinamasis, nuteistasis, išteisintasis ar jų gynėjas turi teisę ikiteisminio tyrimo pareigūnui, prokurorui ar teismui pateikti motyvuotą prašymą ir dėl kitų nei šioje dalyje nurodytų bylos dokumentų, su kuriais šio Kodekso nustatyta tvarka jis turi teisę susipažinti, ar jų dalių vertimo raštu į jų gimtąją kalbą arba į kitą kalbą, kurią jie moka. Toks prašymas gali būti tenkinamas tik tais atvejais,</p>	<p align="center">Visiškas</p>

jeigu šių dokumentų ar jų dalių vertimas yra būtinas tam, kad įtariamasis, kaltinamasis, nuteistasis ar išteisintasis tinkamai pasinaudotų savo teisėmis arba suprastų vykstantį baudžiamąjį procesą. Šį prašymą ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas ne vėliau kaip per penkias dienas nuo jo gavimo dienos išnagrinėja ir išsprendžia motyvuotu nutarimu ar nutartimi, kurie gali būti skundžiami šio Kodekso nustatyta tvarka.

6. Lietuvių kalbos nemokančiam nuo nusikalstamos veikos nukentėjusiam asmeniui ar jo atstovui užtikrinama teisė paduoti skundą ar pareiškimą dėl nusikalstamos veikos gimtąja kalba arba kita kalba, kurią jie moka, arba užtikrinama teisė naudotis vertėjo paslaugomis pateikiant skundą žodžiu.“

BPK:

44 straipsnis. Asmens teisių apsauga baudžiamojo proceso metu

<...>

7. Kiekvienas nusikalstamos veikos padarymu įtariamasis ar kaltinamas asmuo turi teisę, kad jam suprantama kalba būtų skubiai ir nuodugnai pranešta apie jam pareikšto kaltinimo pobūdį bei pagrindą, turėti pakankamai laiko bei galimybių pasirengti gynybai, pats apklausti liudytojus arba prašyti, kad liudytojai būtų apklausti, nemokamai naudotis vertėjo paslaugomis, jeigu nesupranta ar nekalba lietuviškai.

8. Kiekvienas nusikalstamos veikos padarymu įtariamasis ar kaltinamas asmuo gali gintis pats arba per pasirinktą gynėją, o neturėdamas pakankamai lėšų gynėjui atsilyginti turi nemokamai gauti teisinę pagalbą įstatymo, reglamentuojančio valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimą, nustatyta tvarka. <...>

17 straipsnis. Gynėjas

1. Gynėju laikomas asmuo, kuris įstatymų nustatyta tvarka teikia teisinę pagalbą įtariamajam, kaltinamajam, nuteistajam ar išteisintajam, gina jų teises ir teisėtus interesus.

2. Gynėju gali būti advokatas ir įstatymų numatytais sąlygomis – advokato padėjėjas.

47 straipsnis. Gynėjas

1. Gynėjai yra advokatai. Tas pats advokatas negali būti dviejų ar daugiau asmenų gynėju, jeigu vieno iš jų gynybos interesai prieštarauja kito gynybos interesams.

2. Advokato pavedimu gynėju gali būti advokato padėjėjas, jeigu tam neprieštarauja ginamasis. Advokato padėjėjas negali būti gynėju nagrinėjant teisme bylą dėl sunkaus ar labai sunkaus nusikaltimo.

3. Vienas asmuo gali turėti kelis gynėjus. Tais atvejais, kai įtariamasis ar kaltinamasis turi kelis gynėjus ir bent vienas iš jų atvyksta dalyvauti procese, procesas gali vykti.

43 straipsnis. Vertėjas

Vertėjas yra vertimui reikiamas kalbas mokantis arba nebylio ar kurčiojo ženklus suprantantis asmuo, ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro, ikiteisminio tyrimo teisėjo ar teismo pakviestas dalyvauti procese šio Kodekso nustatyta tvarka. Vertėjas gali dalyvauti procese jo dalyvavimą užtikrinant garso ir vaizdo nuotolinio perdavimo priemonėmis, išskyrus atvejus, kai būtinas tiesioginis vertėjo dalyvavimas tam, kad proceso dalyvis tinkamai pasinaudotų savo teisėmis arba suprastų vykstantį baudžiamąjį procesą.

BPK:

103 straipsnis. Proceso išlaidos

Proceso išlaidas sudaro:

- 1) liudytojams, nukentėjusiesiems, ekspertams, specialistams ir vertėjams išmokami pinigai, skirti jų kelionės į iškvitimo vietą ir gyvenimo joje išlaidoms atlyginti;
- 2) liudytojams ir nukentėjusiesiems išmokami pinigai, skirti atlyginti už jų atitraukimą nuo įprastinio darbo;
- 3) ekspertams, specialistams, vertėjams išmokami pinigai, skirti atlyginti už jų darbą, išskyrus tuos atvejus, kai jie šias pareigas atlieka kaip tarnybinę užduotį;

<...>

104 straipsnis. Proceso išlaidų atlyginimas

1. Proceso išlaidos liudytojui, nukentėjusiajam, ekspertui, specialistui, vertėjui atlyginamos iš ikiteisminio tyrimo įstaigų, prokuratūros ar teismo lėšų. Šių išlaidų atlyginimo tvarką ir jų dydžius nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota institucija.

<...>

105 straipsnis. Proceso išlaidų išieškojimas

1. Teismas, priimdamas nuosprendį, turi teisę nuspręsti išieškoti iš nuteistojo proceso išlaidas, išskyrus išlaidas, skirtas mokėti vertėjui.

<...>

VGTPĮ:

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šis įstatymas nustato valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimą asmenims, kad jie galėtų tinkamai ginti pažeistas ar ginčijamas savo teises ir įstatymų saugomus interesus.

<...>

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. Antrinė valstybės garantuojama teisinė pagalba (toliau – antrinė teisinė pagalba) – dokumentų rengimas, gynība ir atstovavimas bylose, įskaitant vykdymo procesą, atstovavimas išankstinio ginčų sprendimo ne teisme atvejais, jeigu tokią tvarką nustato įstatymai ar teismo sprendimas. Antrinė teisinė pagalba taip pat apima bylinėjimosi išlaidų bylose, išnagrinėtose civilinio proceso tvarka, atlyginimą, su bylos nagrinėjimu administracinio proceso tvarka susijusių išlaidų ir su baudžiamojoje byloje pareikšto civilinio ieškinio nagrinėjimu susijusių išlaidų atlyginimą.

<...>

5. Pareiškėjas – fizinis asmuo, kuris pateikia prašymą suteikti valstybės garantuojamą teisinę pagalbą ir (ar) kuriam teikiama valstybės garantuojama teisinė pagalba.

6. Pirminė valstybės garantuojama teisinė pagalba (toliau – pirminė teisinė pagalba) – šio įstatymo nustatyta tvarka teikiama teisinė informacija, teisinės konsultacijos ir valstybės ir savivaldybių institucijoms skirtų dokumentų, išskyrus procesinius dokumentus, rengimas. Pirminė teisinė pagalba taip pat apima patarimus dėl ginčo sprendimo ne teismo tvarka, veiksmus dėl taikaus ginčo išsprendimo ir taikos sutarties parengimą, bet neapima mokesčių administratoriui teikiamų deklaracijų pildymo.

<...>

11. Valstybės garantuojama teisinė pagalba – šio įstatymo nustatyta tvarka teikiama pirminė teisinė pagalba, antrinė teisinė pagalba ir valstybės užtikrinamas neteisminis taikinamasis tarpininkavimas.

<...>

18 straipsnis. Antrinės teisinės pagalbos teikimo tvarka

<...>

11. Antrinę teisinę pagalbą teikiantys advokatai privalo bendrauti su pareiškėjais šioms suprantama kalba, o jei tai neįmanoma, turi būti užtikrintas jų bendravimo vertimas.

<...>

14 straipsnis. Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos išlaidos

1. Pirminės teisinės pagalbos išlaidas sudaro išlaidos, susijusios su teisine informacija, teisinėmis konsultacijomis ir valstybės ir savivaldybių institucijoms skirtų dokumentų, išskyrus procesinius dokumentus, rengimu, taip pat išlaidos, susijusios su patarimais dėl ginčų sprendimo ne teismo tvarka, su veiksmais dėl taikaus ginčo išsprendimo ir su taikos sutarties parengimu.

	<p>2. Antrinės teisinės pagalbos išlaidas sudaro išlaidos, nuo kurių mokėjimo pareiškėjas atleidžiamas, tai yra: bylinėjimosi išlaidos byloje, išnagrinėtose civilinio proceso tvarka, su bylos nagrinėjimu administracinio proceso tvarka susijusios išlaidos, su baudžiamojoje byloje pareikšto civilinio ieškinio nagrinėjimu susijusios išlaidos, numatytos šio įstatymo 20 straipsnyje, išlaidos, susijusios su gynyba ir atstovavimu nagrinėjant bylas (įskaitant apeliacinę ir kasacinę tvarką nagrinėjamas bylas, nesvarbu, kas jas pradeda), taip pat vykdymo proceso išlaidos, nurodytos teisingumo ministro patvirtintoje Sprendimų vykdymo instrukcijoje, išlaidos, susijusios su procesinių dokumentų rengimu ir įrodymų rinkimu, vertimu, su atstovavimu išankstinio ginčų sprendimo ne teisme atvejais, jeigu tokia tvarka nustatyta įstatymuose ar teismo sprendime.</p> <p><...></p> <p>10. <u>Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos išlaidos taip pat apima valstybės garantuojamą teisinę pagalbą teikiančio asmens ir pareiškėjo bendravimo vertimo išlaidas, kai neįmanoma užtikrinti, kad valstybės garantuojamą teisinę pagalbą teikiantis asmuo bendrautų su pareiškėju šiam suprantama kalba.</u></p> <p><...></p>	
<p>4. Valstybės narės užtikrina, kad egzistuočių procedūra ar mechanizmas, skirti nustatyti, ar įtariamieji ar kaltinamieji kalba baudžiamojo proceso kalba ir ją supranta, ir ar jiems reikalinga vertėjo žodžių pagalba.</p>	<p>BPK projektas</p> <p>1 straipsnis. 8 straipsnio pakeitimas</p> <p>Pakeisti 8 straipsnį ir jį išdėstyti taip:</p> <p>„8 straipsnis. Proceso kalba</p> <p>1. Lietuvos Respublikoje baudžiamasis procesas vyksta valstybine kalba.</p> <p><u>2. Ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas per įmanomai trumpiausią laiką privalo nustatyti, ar baudžiamojo proceso dalyvis moka lietuvių kalbą ir ar tam, kad jis tinkamai pasinaudotų savo teisėmis arba suprastų vykstantį baudžiamąjį procesą, jam baudžiamojo proceso metu būtina naudotis vertėjo paslaugomis.</u></p> <p>3. Lietuvių kalbos nemokantiems baudžiamojo proceso dalyviams užtikrinama teisė daryti pareiškimus, duoti parodymus ir paaiškinimus, paduoti prašymus ir skundus, kalbėti teisme gimtąja kalba arba kita kalba, kurią jie moka. Visais šiais atvejais, taip pat susipažindami su bylos medžiaga proceso dalyviai turi teisę naudotis vertėjo paslaugomis šio Kodekso nustatyta tvarka.</p> <p>4. Gynėjas su lietuvių kalbos nemokančiu įtariamuoju, kaltinamuoju, nuteistuoju ar išteisintuoju vykstančio baudžiamojo proceso metu privalo bendrauti jiems suprantama kalba, o jeigu tai neįmanoma, turi būti užtikrintas jų bendravimo vertimas žodžiu.</p> <p>5. Bylos dokumentai, kurie šio Kodekso nustatytais atvejais įteikiami įtariamajam, kaltinamajam ar nuteistajam, taip pat kitiems proceso dalyviams, turi būti raštu</p>	<p>Visiškas</p>

	<p>išversti į jų gimtąją kalbą arba į kitą kalbą, kurią jie moka. Lietuvių kalbos nemokantis įtariamasis, kaltinamasis, nuteistasis, išteisintasis ar jų gynėjas turi teisę ikiteisminio tyrimo pareigūnui, prokurorui ar teismui pateikti motyvuotą prašymą ir dėl kitų nei šioje dalyje nurodytų bylos dokumentų, su kuriais šio Kodekso nustatyta tvarka jis turi teisę susipažinti, ar jų dalių vertimo raštu į jų gimtąją kalbą arba į kitą kalbą, kurią jie moka. Toks prašymas gali būti tenkinamas tik tais atvejais, jeigu šių dokumentų ar jų dalių vertimas yra būtinas tam, kad įtariamasis, kaltinamasis, nuteistasis ar išteisintasis tinkamai pasinaudotų savo teisėmis arba suprastų vykstantį baudžiamąjį procesą. Šį prašymą ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas ne vėliau kaip per penkias dienas nuo jo gavimo dienos išnagrinėja ir išsprendžia motyvuotu nutarimu ar nutartimi, kurie gali būti skundžiami šio Kodekso nustatyta tvarka.</p> <p>6. Lietuvių kalbos nemokančiam nuo nusikalstamos veikos nukentėjusiam asmeniui ar jo atstovui užtikrinama teisė paduoti skundą ar pareiškimą dėl nusikalstamos veikos gimtąja kalba arba kita kalba, kurią jie moka, arba užtikrinama teisė naudotis vertėjo paslaugomis pateikiant skundą žodžiu.“</p> <p>BPK: 44 straipsnis. Asmens teisių apsauga baudžiamojo proceso metu <...> 7. Kiekvienas nusikalstamos veikos padarymu įtariamasis ar kaltinamas asmuo turi teisę, kad jam suprantama kalba būtų skubiai ir nuodugniai pranešta apie jam pareikšto kaltinimo pobūdį bei pagrindą, turėti pakankamai laiko bei galimybių pasirengti gynybai, pats apklausti liudytojus arba prašyti, kad liudytojai būtų apklausti, <u>nemokamai naudotis vertėjo paslaugomis, jeigu nesupranta ar nekalba lietuviškai.</u></p>	
<p><i>3 straipsnis</i> Teisė gauti esminių dokumentų vertimą raštu</p> <p>3. Kompetentingos valdžios institucijos kiekvienu atskiru atveju nusprendžia, ar bet kuris kitas dokumentas yra esminis. Įtariamieji arba kaltinamieji arba jų gynėjas gali tuo tikslu pateikti motyvuotą prašymą.</p>	<p>BPK projektas 1 straipsnis. 8 straipsnio pakeitimas Pakeisti 8 straipsnį ir jį išdėstyti taip: „8 straipsnis. Proceso kalba 1. Lietuvos Respublikoje baudžiamasis procesas vyksta valstybine kalba. 2. Ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas per įmanomai trumpiausią laiką privalo nustatyti, ar baudžiamojo proceso dalyvis moka lietuvių kalbą ir ar tam, kad jis tinkamai pasinaudotų savo teisėmis arba suprastų vykstantį baudžiamąjį procesą, jam baudžiamojo proceso metu būtina naudotis vertėjo paslaugomis. 3. Lietuvių kalbos nemokantiems baudžiamojo proceso dalyviams užtikrinama teisė daryti pareiškimus, duoti parodymus ir paaiškinimus, paduoti prašymus ir skundus,</p>	Visiškas

kalbėti teisme gimtąja kalba arba kita kalba, kurią jie moka. Visais šiais atvejais, taip pat susipažindami su bylos medžiaga proceso dalyviai turi teisę naudotis vertėjo paslaugomis šio Kodekso nustatyta tvarka.

4. Gynėjas su lietuvių kalbos nemokančiu įtariamuoju, kaltinamuoju, nuteistuoju ar išteisintuoju vykstančio baudžiamojo proceso metu privalo bendrauti jiems suprantama kalba, o jeigu tai neįmanoma, turi būti užtikrintas jų bendravimo vertimas žodžiu.

5. Bylos dokumentai, kurie šio Kodekso nustatytais atvejais įteikiami įtariamajam, kaltinamajam ar nuteistajam, taip pat kitiems proceso dalyviams, turi būti raštu išversti į jų gimtąją kalbą arba į kitą kalbą, kurią jie moka. Lietuvių kalbos nemokantis įtariamasis, kaltinamasis, nuteistasis, išteisintasis ar jų gynėjas turi teisę ikiteisminio tyrimo pareigūnui, prokurorui ar teismui pateikti motyvuotą prašymą ir dėl kitų nei šioje dalyje nurodytų bylos dokumentų, su kuriais šio Kodekso nustatyta tvarka jis turi teisę susipažinti, ar jų dalių vertimo raštu į jų gimtąją kalbą arba į kitą kalbą, kurią jie moka. Toks prašymas gali būti tenkinamas tik tais atvejais, jeigu šių dokumentų ar jų dalių vertimas yra būtinas tam, kad įtariamasis, kaltinamasis, nuteistasis ar išteisintasis tinkamai pasinaudotų savo teisėmis arba suprastų vykstantį baudžiamąjį procesą. Ši prašymą ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas ne vėliau kaip per penkias dienas nuo jo gavimo dienos išnagrinėja ir išsprendžia motyvuotu nutarimu ar nutartimi, kurie gali būti skundžiami šio Kodekso nustatyta tvarka.

6. Lietuvių kalbos nemokančiam nuo nusikalstamos veikos nukentėjusiam asmeniui ar jo atstovui užtikrinama teisė paduoti skundą ar pareiškimą dėl nusikalstamos veikos gimtąja kalba arba kita kalba, kurią jie moka, arba užtikrinama teisė naudotis vertėjo paslaugomis pateikiant skundą žodžiu.“

BPK:

21 straipsnis. Įtariamasis

<...>

4. Įtariamasis turi teisę: žinoti, kuo jis įtariamasis; nuo sulaikymo ar pirmosios apklausos momento turėti gynėją; gauti vertimą žodžiu ir raštu; informuoti konsulines įstaigas ir vieną asmenį; gauti skubią medicinos pagalbą; žinoti maksimalų terminą, kiek valandų (dienų) gali būti ribojama jo laisvė iki bylos nagrinėjimo teisminėje institucijoje pradžios; duoti parodymus ar tylėti; pateikti tyrimui reikšmingus dokumentus ir daiktus; pateikti prašymus; pareikšti nušalinimus; susipažinti su ikiteisminio tyrimo medžiaga; apskusti ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro ar ikiteisminio tyrimo teisėjo veiksmus bei sprendimus.

	<p>22 straipsnis. Kaltinamasis <...></p> <p>3. Kaltinamasis turi teisę: žinoti, kuo jis kaltinamas, <u>ir gauti kaltinamojo akto nuorašą; susipažinti teisme su byla; nustatyta tvarka pasidaryti reikiamų dokumentų išrašus arba nuorašus; turėti gynėją; gauti vertimą žodžiu ir raštu; informuoti konsulines įstaigas ir vieną asmenį; gauti skubią medicinos pagalbą; pateikti prašymus; pareikšti nušalinimus; teikti įrodymus ir dalyvauti juos tiriant; nagrinėjimo teisme metu užduoti klausimus; duoti paaiškinimus apie teismo tiriamas bylos aplinkybes ir pareikšti savo nuomonę dėl kitų nagrinėjimo teisme dalyvių pareikštų prašymų; dalyvauti baigiamosiose kalbose, kai nėra gynėjo; kreiptis į teismą paskutiniu žodžiu; apskusti teismo nuosprendį ir nutartis.</u> <...></p>	
<p>6. Europos arešto orderio vykdymo procese vykdančioji valstybė narė užtikrina, kad visiems asmenims, kurių atžvilgiu vykdomas toks procesas ir kurie nesupranta kalbos, kuria parengtas Europos arešto orderis arba į kurią jį išvertė išduodančioji valstybė narė, jos kompetentingos valdžios institucijos pateiktą raštišką to dokumento vertimą.</p> <p>7. <u>Išimties iš bendrųjų taisyklių, kurios nustatytos ankstesnėse 1, 2, 3 ir 6 dalyse, atveju vietoj vertimo raštu galima žodžiu išversti</u> arba žodžiu apibendrinti esminius dokumentus, jeigu šis vertimas žodžiu ar apibendrinimas žodžiu nedaro neigiamo poveikio proceso teisingumui.</p>	<p>BPK projektas 2 straipsnis. 71¹ straipsnio pakeitimas 1. Papildyti 71¹ straipsnį nauja 2 dalimi: „2. Jeigu asmuo, dėl kurio išduotas Europos arešto orderis, nesupranta kalbos, kuria yra parengtas arba į kurią Europos arešto orderį išdavusios valstybės yra išverstas Europos arešto orderis, Europos arešto orderis turi būti raštu išverstas į šio asmens gimtąją kalbą arba į kitą kalbą, kurią jis moka. Asmeniui, dėl kurio išduotas Europos arešto orderis, sutikus, gali būti užtikrintas Europos arešto orderio vertimas žodžiu, jeigu tai neprieštarauja teisingumo interesams.“ 2. Buvusias 71¹ straipsnio 2–8 dalis laikyti atitinkamai 3–9 dalimis.</p> <p>BPK projektas 2 straipsnis. 71¹ straipsnio pakeitimas 1. Papildyti 71¹ straipsnį nauja 2 dalimi: „2. Jeigu asmuo, dėl kurio išduotas Europos arešto orderis, nesupranta kalbos, kuria yra parengtas arba į kurią Europos arešto orderį išdavusios valstybės yra išverstas Europos arešto orderis, Europos arešto orderis turi būti raštu išverstas į šio asmens gimtąją kalbą arba į kitą kalbą, kurią jis moka. Asmeniui, dėl kurio išduotas Europos arešto orderis, sutikus, gali būti užtikrintas Europos arešto orderio vertimas žodžiu, jeigu tai neprieštarauja teisingumo interesams.“ 2. Buvusias 71¹ straipsnio 2–8 dalis laikyti atitinkamai 3–9 dalimis.</p>	Visiškas

Teisingumo ministrė

 Milda Vainiutė
 2017-03-08

DERINIMO PAŽYMA
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO 8, 71¹ IR 80 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO (TAP-17-82; TAIS Nr. 16-13517(2))

Eil. Nr.	Institucijos pavadinimas	Pastabos ir pasiūlymai	Argumentai, kodėl į pastabas ir pasiūlymus neatsižvelgta
	Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės departamento 2017-02-01 pažyma Nr. NV-324	2. Pastebėtina, kad pagal Direktyvos 2 straipsnį nacionalinėje teisėje turėtų būti užtikrintas baudžiamojo proceso dalyvio ir jo gynėjo bendravimo žodžiu vertimas (galiojantis reguliavimas tai ir garantuoja, pvz., nustatyta, kad įtariamasis, kaltinamasis turi teisę gauti vertimą raštu ir žodžiu), tuo tarpu Projekte, visų pirma, siūloma įtvirtinti pareigą gynėjui bendrauti su asmeniu jiems abiem suprantama kalba, o jeigu tai neįmanoma, turi būti užtikrintas jų bendravimo vertimas žodžiu. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 50 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad įtariamasis, kaltinamasis ir nuteistasis turi teisę pasirinkti ir pasikviesti sau tinkamą gynėją. Baudžiamojo proceso dalyvis, pasirinkdamas savo gynėją, be kita ko, turėtų įvertinti galimybę su juo bendrauti, tačiau aptariamu reguliavimu pareiga tai padaryti tenka advokatui, tuo labiau, šio pareigos įtvirtinimas deklaratyvus, kadangi kartu nurodoma ir išimtis, kad jeigu to padaryti neįmanoma, užtikrinamas bendravimo vertimas žodžiu. Šiame kontekste, mūsų nuomone, taip pat turėtų būti įvertintas Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo reguliavimas, kad tik dėl svarbių priežasčių advokatas gali atsisakyti teikti teisinės paslaugas ir nesudaryti sutarties. Svarbiomis priežastimis laikomas advokatų	<u>Neatsižvelgta</u> Pastabai nepritartina šiais aspektais. Pirma, pastabos autorių teiginiai, kad galiojantis baudžiamojo proceso įstatymo reguliavimas jau dabar garantuoja (užtikrina) baudžiamojo proceso dalyvio ir jo gynėjo bendravimo žodžiu vertimą (t. y. „galiojantis reguliavimas tai ir garantuoja, pvz., nustatyta, kad įtariamasis, kaltinamasis turi teisę gauti vertimą raštu ir žodžiu“), yra klaidinantis, kadangi, priešingai nei teigiama, BPK nuostatos nenumato aiškios teisėsaugos ir teisminių institucijų pareigos užtikrinti įtariamojo, kaltinamojo ir pan. bendravimo su savo gynėju vertimą žodžiu. Tas aiškiai pažymima ir Europos Komisijos pagrįstoje nuomonėje, kurioje konstatuota, kad BPK nuostatos neįgyvendina Direktyvos 2010/64/ES 2 straipsnio 2 dalies reikalavimų. Todėl šios nuostatos įtraukimas į BPK 8 straipsnį nekvestionuotinas. Antra, Įstatymo projektu siūloma BPK 8 straipsnio 4 dalies nuostata (įpareigojančia pirmiausia gynėją bendrauti su įtariamuoju/kaltinamuoju jam suprantama kalba, o tik, jeigu tai neįmanoma, užtikrinti tokio bendravimo vertimą) yra bandoma racionaliai bei proporcingai sumažinti teisėsaugos ar teisminių institucijų pareigos užtikrinti tokio bendravimo vertimo žodžiu apimtį ir atitinkamai susiaurinti bei sušvelninti (tuo pačiu nepažeidžiant Direktyvos 2010/64/ES nuostatų) gana plačiai suformuluotas Direktyvos 2010/64/ES 2 straipsnio 2 dalies nuostatas, įpareigojančias valstybes nares baudžiamojo proceso metu apskritai visais atvejais užtikrinti įtariamojo/kaltinamojo ir jo gynėjo bendravimo vertimą žodžiu. Trečia, siekiant skirtinguose teisės aktuose išvengti nepagrįstų iš esmės to paties klausimo reglamentavimo skirtumų, Įstatymo projekto nuostata formuluojama iš esmės analogiškai Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo 18 straipsnio 11 dalies nuostatai. Ketvirta, BPK 8 straipsnio nuostatos, t. y. įtariamojo/kaltinamojo teisė į proceso kalbos ar bylos dokumentų vertimą, neturi tiesioginių sąsajų su pastarojo asmens teisę turėti gynėją ir su šios teisės

		<p>veiklos principų pažeidimas, advokato užimtumas, patirties trūkumas ar kitos priežastys, dėl kurių advokatas negali tinkamai suteikti teisinių paslaugų. Taigi, tam tikros kalbos nemokėjimas advokatui gali būti pagrindu atsisakyti teikti teisines paslaugas, nepaisant to, kad galėtų būti užtikrinamas bendravimo žodžiu vertimas.</p>	<p>realizavimu ar užtikrinimu, todėl abi šios procesinės teisės turėtų būti įgyvendinamos lygiagrečiai bei savarankiškai. Atitinkamai įtariamasis/kaltinamasis yra laisvas savo nuožiūra rinktis sau tinkamą gynėją (net ir įvertinęs savo galimybes bendrauti su atitinkamu gynėju, įtariamasis/kaltinamasis gali pasirinkti ir šio asmens suprantamos kalbos nemokantį gynėją, jeigu jis įsitikinęs, kad pasirinktas gynėjas sugebės tinkamai ginti jo teises ir teisėtus interesus), todėl šiuo aspektu šiam proceso dalyviui, pasirenkant gynėją, papildomos pareigos (atsižvelgti į tai, ar gynėjas bendrauja suprantama kalba ar pan.) ir negali būti adresuojamos. Atitinkamai, pareiga pirmiausia yra adresuojama gynėjui, sutikusiam pastarąjį asmenį ginti ir jam atstovauti, ir tik, jeigu ir tai nėra įmanoma, pagal Direktyvos 2010/64/ES įpareigojimus privalo būti užtikrinamas tokio bendravimo žodžiu vertimas (o ne atsisakoma šiuo pagrindu apskritai teikti teisines paslaugas). Be to, visi šie pastabos autorių minimi įtariamojo/kaltinamojo teisės turėti gynėją (o ne teisės į vertimą) realizavimo ypatumai, advokato teisinių paslaugų teikimo ar sutarčių sudarymo ar pan. klausimai nėra susiję su Direktyvos 2010/64/ES (ir Europos Komisijos pagrįstos nuomonės) įpareigojimų (susijusių su aiškios pareigos, numatančios įtariamojo, kaltinamojo ir pan. bendravimo su gynėju vertimą žodžiu, BPK 8 straipsnyje įtvirtinimu) įgyvendinimu ir todėl yra už Įstatymo projekto pagrindinio tikslo ribų.</p>
--	--	--	--

Teisingumo ministrė

Milda Vainiūtė
817-03-08